Перевірка академічних текстів

Як читати звіти про подібність і не боятися відсотків

Тетяна Павленко
Наукова бібліотека ХНМУ
2026

Ілюзія цифр

Перевірка академічних творів – складова освітнього процесу	**Суть** Технічний аудит тексту на предмет його оригінальності та коректності запозичень
	Мета Захист інтелектуального внеску автора, підтвердження прозорості наукового пошуку та забезпечення дотримання стандартів академічної етики
	Проблема Формальний поділ результатів перевірки на «червону» та «зелену» зони замість глибокого аналізу звіту
	Ризик Високий відсоток збігів може бути коректним цитуванням, а низький прихованою нечесністю
	Наслідок Безпідставні звинувачення або недооцінка реальних порушень

Зміна ракурсу

Перевірка – не засіб контролю, а спосіб підтримки автора	**Філософія** Зробити текст точнішим, прозорішим і сильнішим
	Людина vs Алгоритм Звіт перевірки – орієнтир для автора та інструмент для експерта
	Результат Виважені рішення замість формальної довіри до показників

Як працюють системи детекції

Порівняння тексту з масивами джерел	**Результат** Програма знаходить збіги і позначає ідентичні фрагменти
	Обмеження Система не знає, що таке плагіат
	Вердикт алгоритму *«Ось тут є щось схоже»*
	Висновок Звіт про подібність – простір для експертного аналізу людини

Світовий контекст

Глобальні орієнтири	**Основа підходу** Стандарти етики та досвід провідних наукових видавництв COPE, ENAI, CSE, WAME, ICMJE, OASPA та інших
	Головний принцип Звіт подібності – індикатор, а не автоматичний доказ порушення
	Пріоритет аналізу Експерт оцінює мету тексту, прозорість цитувань та реальний авторський внесок

Досвід провідних університетів світу

Єдина політика

Алгоритм – лише помічник у пошуку схожих уривків

Завершальне слово у прийнятті рішень завжди залишається за людиною

Український контекст

Нормативна база	**Закон України Про академічну доброчесність** (2025)	Верховна Рада України
	Рекомендації для експертів із розгляду внутрішньої політики і процедур забезпечення академічної доброчесності та зовнішньої оцінки їх якості (2022)	МОН України, НАЗЯВО
	До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності (2020)	МОН України
	Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (2018)	МОН України
	Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (2018)	МОН України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Університет Структура Освіта Наука Медична практика Міжнародна діяльність

Перевірка на антиплагіат

Перевірка всіх видів робіт на наявність ознак академічного плагіату обов'язково передує всім іншим процедурам р
технічних засобів, які дозволяють згенерувати звіт за результатами перевірки зі встановленням факту наявності чи
запозичень. В Університеті використовуються лише ті програми, із розробниками, власниками, представниками як
використання створених в Університеті.

Щорічно ХНМУ укладає договір на використання антиплагіатного програмного забезпечення.

Про порядок перевірки

- Наказ № 202 від 01.09.2025 р. про введення в дію Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових збігів дл
- Порядок перевірки академічних текстів на наявність текстових збігів для запобігання академічному плагіату в ХНМУ
- Наказ № 289-адм від 26.09.2025 р. про склад груп експертів

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
протокол від 29.08.2025 р. № 13

Введено в дію
Наказ ХНМУ
від 01.09.2025 № 202

ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ ЗБІГІВ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ В ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

https://knmu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/

Звіт про подібність

Аналітично опрацьований текст	**Статистичний рівень інформації** **Кількісні дані:** відсотки загальної подібності та обсяг цитування
	Візуальний рівень інформації **Якісні дані:** кольорова підсвітка збігів, прапорці текстових спотворень та індикатори ШІ-контенту
	Важливо Окремі компоненти самі по собі не є доказом порушення і потребують інтерпретації

Як працювати із звітом

Три кроки експерта	
	1. Аналіз текстових збігів Дослідження природи цифр і контексту
	2. Виявлення текстових спотворень Пошук технічних хитрощів та методів впливу
	3. Оцінка автентичності тексту Перевірка наявності ШІ-контенту

Крок 1. Аналіз текстових збігів

Розуміння реальної природи подібності	**Скільки? (Коефіцієнти)** Аналіз кількісних показників
	Де? (Контекст) Дослідження локації та характеру збігів
	Звідки? (Джерела) Аналіз походження матеріалів

Крок 1. Аналіз текстових збігів: Показники

Що вимірюємо	
	Коефіцієнт подібності (Similarity Index) Загальний обсяг тексту, що збігається з іншими джерелами
	Коефіцієнт цитування (Citation Index) Частка належним чином оформлених цитат
	***«Зона уваги»* (Подібність мінус Цитування)** Обсяг тексту, який не є унікальним, але і не оформлений як правомірне цитування

Крок 1. Аналіз текстових збігів: Скільки?

Експертна логіка	Сценарій	Комбінація показників	Висновок
	«Ґрунтовна робота»	Висока подібність + Високе цитування	Глибоке опрацювання джерел, сумлінна праця
	«Ризик плагіату»	Висока подібність + Низьке цитування	Багато запозичень без належного оформлення
	«Втрата авторства»	Цитування > 40-50%	Надмірне запозичення, що нівелює авторську думку
	Порада Уникайте швидких висновків. Допустимий відсоток збігів – це міф!		

Крок 1. Аналіз текстових збігів: Де?

Контекст і локалізація	Тип тексту	Де збіги природні	Де варто перевірити
	Тези	мета, вступ, методи	результати, висновки
	Кваліфікаційні роботи	теорія, методика	аналіз, висновки
	Дисертації	огляд літератури	авторські результати
	Оглядові статті	цитати, опис досліджень	узагальнення
	Емпіричні статті	методика, дані	результати, інтерпретація
	Теоретичні статті	концепти, класичні формулювання	авторська позиція
	Методологічні статті	відомі підходи	адаптація, авторські уточнення
	Клінічні випадки	термінологія, процедури	інтерпретація
	Research note	контекст, метод	новизна результатів

Крок 1. Аналіз текстових збігів: Звідки?

Оцінка надійності джерел	**Мета** Відрізнити роботу з науковими фактами від використання чужих «напівфабрикатів»
	Три ключові питання Звідки походить фрагмент? Чи вказано автора та першоджерело? Чому немає посилання: помилка чи свідома нечесність?
	Принцип Оцінка не лише тексту, а й наукової репутації ресурсу, на який посилається система

Крок 1. Аналіз текстових збігів: Звідки?

Наукова вагомість джерел	Джерела	Сигнал
	Авторитетні (валідні) Видавничі платформи, агрегатори наукового контенту, спеціалізовані пошукові системи, державні реєстри, нормативно-правові акти та ін.	Автор працював у професійному полі
	Вторинні (невалідні) Студентські портали, «банки» рефератів та курсових робіт, сайти з готовими відповідями на екзаменаційні питання тощо	Автор використовував неякісну інформацію
	Тіньові (небезпечні) Піратські бібліотеки, «чорні» ринки дисертацій, джерела, що походять з країн-агресорів або підсанкційних установ	Автор порушив етичні стандарти

Крок 2. Виявлення текстових спотворень

Аналіз технічних маркерів	**Мета** Перевірка не *ЩО* написано, а *ЯК* це написано
	Завдання Пошук технічних хитрощів та методів впливу
	Суть Розрізнення випадкової технічної помилки та свідомого обману

Крок 2. Виявлення текстових спотворень

Технічний шум	**Природа** Помилки алгоритму або наслідки технічних особливостей файлу **Типові прояви** **Артефакти конвертації:** збої кодування при переході з PDF або застарілих редакторів **Наукова специфіка:** складні формули (математичні/хімічні), які система не може розпізнати **Бібліографічні нюанси:** специфічна транслітерація або спеціальні знаки у списках літератури **Ризик низький** «Робочий момент», який потребує перевірки формату

Крок 2. Виявлення текстових спотворень

Стилістичні аномалії	**Природа** Навмисна спроба обійти алгоритми
	Типові прояви **Штучне перефразування:** використання синонімайзерів **Стилістичний «вінегрет»:** надмірна перестановка слів та використання рідковживаних термінів або синонімів
	Ризик середній Автор намагався змінити структуру та логіку тексту замість того, щоб його осмислити

Крок 2. Виявлення текстових спотворень

Навмисні маніпуляції	
	Природа Пряме втручання в структуру файлу з метою обману
	Типові прояви Заміна літер кирилиці на латиницю і навпаки Використання прихованих символів або мікропробілів між буквами Зміна пунктуації, структури речень або абзаців Масове додавання службових слів та «сміттєвих» символів
	Ризик високий Свідоме порушення етики дослідника

Крок 2. Виявлення текстових спотворень

«Золоте правило» експерта	
	Принцип Встановлення природи текстових спотворень, а не поспішне звинувачення
	Критерії оцінки Чи є порушення системним? Чи впливає воно на читабельність?
	Диференціація Поодинокий випадок = технічний шум Системні заміни літер/білі символи тощо = свідоме порушення

Крок 3. Оцінка автентичності тексту

ШІ – легітимний інструмент сучасного дослідника	**Правовий фундамент** Закон України «Про академічну доброчесність»
	Головне питання Чи стоїть за цим текстом людина-автор?
	Пріоритет Прозорість публікацій та чітке декларування меж застосування алгоритмів

Крок 3. Оцінка автентичності тексту

Формати використання ШІ	
	ШІ як асистент (допустимий формат) Генерація ідей, пошук літератури, редагування тексту, переклад, аналіз даних, створення чернеток, візуалізація результатів тощо
	Передача ШІ функцій автора (неприпустимий формат) Генерація основного змісту без власного внеску
	Відповідальність Будь-яка помилка алгоритму стає професійною провиною людини

Крок 3. Оцінка автентичності тексту

Чому ШІ-детектори помиляються

Що бачить алгоритм (Форма)	Чого не бачить алгоритм (Сутність)
Статистичні закономірності	Реальний зміст та логіку
Передбачувані структури речень	Глибину авторської думки
Лінгвістичні шаблони	Контекст наукового дослідження

Підсумок

Результат перевірки є лише математичним припущенням, а не доказом провини

Крок 3. Оцінка автентичності тексту

Якісні маркери авторства	
	Зміст **Критична ознака:** ШІ часто вигадує факти, дати та посилання на неіснуючі джерела Виявлення «галюцінацій» – беззаперечний маркер неконтрольованої генерації
	Живий захист **Вирішальна ознака:** справжній автор може пояснити будь-яку тезу, термін або логіку висновків Якщо автор не розуміє власної роботи, він фактично втрачає статус її автора

Типові помилки, яких варто уникати

Змішування понять Аналіз звіту = Рецензія	**Суть проблеми** Сприйняття інтерпретації звіту подібності як рецензування наукової роботи
	Розмежування **Експерт:** перевірка текстової доброчесності **Рецензент:** оцінка наукової новизни, методології та актуальності теми
	Висновок Звіт є фундаментом, на якому будується рецензування, але не замінює його

Типові помилки, яких варто уникати

«Боротьба» з відсотками	**Суть проблеми** Механічне зниження цифри через рерайт без зміни якості тексту
	Наслідки Спроби «збити» відсоток лише маскують проблему. Система бачить структуру, а експерт «штучність» тексту
	Порада Працюйте зі змістом, щоб посилити авторський внесок

Типові помилки, яких варто уникати

Технічна неохайність	**Суть проблеми** Високий показник як наслідок неуважності і недбалого оформлення тексту
	Типові «пастки» Забуті лапки, помилки у списках літератури, змішування алфавітів, зайві пробіли, ручні переноси рядків тощо
	Порада Відредагуйте текст відповідно до мовних норм, технічних параметрів і форматів

Замість висновків

Інтерпретація звіту про подібність

- Це не про цифри
- Це про контекст, уміння працювати з джерелами, культуру академічного письма та репутацію дослідника

Не бійтеся відсотків – вони лише фон

Головне – це сенс, який за ними стоїть!

Тетяна Павленко,
заступник директора
Наукової бібліотеки ХНМУ
2026